

2021-12-07

Ny medicinsk bedömning (second opinion)

Sammanfattning

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) är en ramlag som innehåller grundläggande regler för all hälso- och sjukvård. Syftet med lagen är bland annat att alla som behöver vård i Sverige ska få god vård på lika villkor. Patientlagen (PL, 2014:821) reglerar patienternas inflytande över den egna behandlingen. Det framgår av lagen att man som patient ska kunna välja var och av vem man får vård. Man ska även ha rätt att kunna påverka valet av behandlingar.

En patient ges, genom hälso- och sjukvårdslagen och PL, möjlighet till en second opinion, inom vården kallad ny medicinsk bedömning. Det innebär att din egen läkares bedömning kompletteras med ett utlåtande från annan läkare.

Om man har livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada har man rätt till en ny medicinsk bedömning.

För att få en ny medicinsk bedömning ska man vända sig till sin behandlande läkare då det är hen som avgör om man har rätt till en sådan, ny medicinsk bedömning.

Om man får rätt till en ny medicinsk bedömning och den bedömningen resulterar i ett behandlingsförslag har man rätt att också få behandlingen, om den stämmer med vetenskap och beprövad erfarenhet samt att den med hänsyn till sjukdomen och kostnaderna framstår som befogad. Både bedömning och behandling kan ske i annan region i Sverige eller utomlands.

Anser vården att patienten inte har rätt till en second opinion kan man ändå på eget initiativ själv ta kontakt med annan läkare för att få dennes bedömning.

Om din läkare har bedömt att du inte har rätt till en förnyad medicinsk bedömning och du inte är nöjd med beslutet, kan du vända dig på nytt till vårdgivaren eller till **patientnämnden** i din region och meddela att du inte är nöjd med beslutet. Patientnämnden är fristående från hälso- och sjukvården och det är kostnadsfritt att vända sig dit. I andra hand kan du vända dig till IVO, inspektionen för vård och omsorg och framföra dina synpunkter.

2021-12-07

Ny medicinsk bedömning enligt Patientlagen

8 kap 1 § En patient med livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada ska få möjlighet att inom eller utom den egna regionen få en ny medicinsk bedömning.

Patienten ska erbjudas den behandling som den nya bedömningen kan ge anledning till om

1. behandlingen står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, och
2. det med hänsyn till den aktuella sjukdomen eller skadan och till kostnaderna för behandlingen framstår som befogat. Lag (2019:964).

Om man har en livshotande eller mycket allvarlig sjukdom eller skada ska man få hjälp av vården med att få en ny medicinsk bedömning, en second opinion, om man vill ha det. Detta regleras i PL 8 kap 1 §.

Möjligheten att få en ny medicinsk bedömning syftar till att skapa trygghet för patienten i särskilt svåra situationer, t.ex. då patienten har förlorat tilltron till sin läkare eller då patienten har fått besked om en särskilt svår diagnos som han eller hon har svårt att förlikas med. Om hälso- och sjukvården medverkar till en ny medicinsk bedömning kan patienten känna sig tryggare i att den diagnos som har ställts och att den behandling som föreslås är korrekt (prop. 1998/99:4 s. 30). Det är också en viktig funktion för att säkerställa att patienterna får vård som baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet och uppfyller kraven på god kvalitet. En ny medicinsk bedömning kan också ha en funktion som ett metodutvecklande verktyg samt utgöra en trygghet och ett stöd för läkaren i beslut om behandling. Genom att konsultera ytterligare en läkare kan nya metoder och medicinska landvinningar spridas i vården, vilket säkerställer att patienten får vård av hög kvalitet (prop. 2009/10:67 s. 66 f.). Möjligheten att få en ny medicinsk bedömning är en viktig del i att säkerställa patientens ställning i sjukvården.

Vilka sjukdomar och skador som är livshotande eller särskilt allvarliga och som ger rätt till en ny medicinsk bedömning är en bedömning i varje enskilt fall. **Vid bedömningen bör patientens egen värdering tillmätas stor betydelse.** Det finns inga riktlinjer och ingen praxis som utvisar specifikt vilka diagnoser som kan ge rätt till en ny medicinsk bedömning och vilka diagnoser som inte ger rätt till det utan det är en individuell bedömning som vårdgivaren gör. Cancer och sjukdomar i nervsystemet är dock några exempel på allvarliga sjukdomar som omnämns i förarbetena som sjukdomar som kan ge möjlighet till ny bedömning.

Det är den behandlande läkaren, vårdgivaren, som bestämmer om patienten ska få en ny medicinsk bedömning. Läkaren ska också se till att patienten och dennes närstående ges information om rätten till ny medicinsk bedömning. Av 3 kap. 6 § patientdatalagen (2008:355) följer att det ska antecknas när information har lämnats till en patient, bl.a. när det gäller uppgift om val av behandlingsalternativ och möjligheten till en förnyad medicinsk bedömning.

2021-12-07

Om ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal bedömer att det *inte* är motiverat med en ny medicinsk bedömning är det bra om läkaren noga förklarar och motiverar sitt beslut för patienten och i förekommande fall närstående. Beslutet och om patienten har en avvikande mening ska dokumenteras i journalen enligt 3 kap. 8 § PDL. Eftersom bedömningen inte formellt sett är ett beslut som innebär myndighetsutövning så går beslutet inte att överklaga. Patienten får i stället gå vidare genom sedvanlig klagomålshantering om hen inte är nöjd med beslutet.

Det bör påpekas att det i *inte* finns något hinder i lagstiftningen mot att vårdgivaren i vissa fall medverkar till att patienten får en ny medicinsk bedömning trots att villkoren för landstingens skyldighet att medverka till detta *inte* är uppfyllda. Det står vårdgivaren fritt att ge patienten mer än vad lagen kräver och ge patienten en ny medicinsk bedömning om patienten önskar det även för sjukdomar som *inte* omfattas av 8 kap 1 § PL. Eftersom hälso- och sjukvården så långt det är möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten bör en läkare vara lyhörd för patientens önskemål om ny medicinsk bedömning. I dessa fall bör särskilt beaktas de behandlingsalternativ som en ny medicinsk bedömning kan leda till.

Det står också patienten fritt att vända sig till annan läkare eller vårdgivare för att få en ny bedömning, även utan ett beslut om ny medicinsk bedömning. Se också nedan gällande möjligheten till val av behandlingsalternativ.

Om patienten blir beviljad en ny bedömning skickar läkaren en remiss till en annan läkare. En förnyad medicinsk bedömning kan kräva s k specialistvårdsremiss när detta sker i ett annat landsting. Vården ska hjälpa patienten att hitta en passande ny mottagning och patienten kan också själv ha förslag på en annan läkare eller mottagning där den nya bedömningen kan göras. Läkaren bör också medverka till att journalhandlingar och andra underlag ställs till förfogande så att den läkare som ska göra den förnyade bedömningen har de underlag som behövs för att ta ställning till de behandlingsalternativ som finns. (Prop. 1998/99:4 s. 31 – 32).

Med fortsatt specialisering av hälso- och sjukvården finns det skäl att anta att användningen av möjligheten till förnyad medicinsk bedömning kommer att öka och att sådana kommer att utföras i större utsträckning utanför hemlandstinget och även utanför riket (prop 2009/10:67 s 69). Försäkringskassan har i sitt remissvar påtalat att en utvidgad rätt till förnyad medicinsk bedömning också medför ökad möjlighet att få sådan bedömning i annat land med stöd av EUF-fördraget eller förordning 1408/71, som i sin tur leder till rätt till ersättning från Försäkringskassan för vårdkostnaden i det landet. Europeiska unionens domstol har avgjort att EU-medborgare ska ha rätt att söka och få vård i ett annat EU-land och få kostnaderna för vården ersatta av hemlandet. Regeringen anser att det är positivt att patienter som önskar kan söka och få vård i ett annat EU-land och få den ersatt av hemlandstinget. Det inkluderar också en förnyad medicinsk bedömning. För de patienter som uppfyller rekvisiten för att få en förnyad medicinsk bedömning, dvs. att hälsotillståndet är allvarligt och valet av behandling kan få stora konsekvenser för den framtida livskvaliteten, kan det vara önskvärt att få en bedömning av en läkare med en särskild kompetens som är verksam i ett annat EU-land.

2021-12-07

Troligtvis kommer dock antalet patienter som söker vård i ett annat EU-land även fortsättningsvis vara förhållandevis litet med hänvisning till att de flesta önskar få vård nära hemmet.

Ny behandling

Om den förnyade medicinska bedömningen leder till att patienten önskar en annan behandling ska detta önskemål tillgodoses enligt 8 kap 1 § PL om

1. den valda behandlingen står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet och
2. det med hänsyn till den aktuella sjukdomen eller skadan och till kostnaderna för behandlingen framstår som befogat (prop. 2013/14:106 s. 80).

Patienten måste ha ett avgörande inflytande över vilken vårdenhet som behandlingen ska utföras vid sedan han eller hon tillsammans med sin läkare har tagit ställning till de behandlingsalternativ som finns.

Kostnadsansvar

Den region där patienten är folkbokförd ska bekosta den nya medicinska bedömningen. Det gäller även om bedömningen görs av vårdgivare i en annan region.

Om patienten blir beviljad behandling ska den region där patienten är folkbokförd också stå för kostnaden för den nya behandlingen.

Alternativ behandling

I sammanhanget bör också nämnas patientens möjlighet att kunna välja behandlingsalternativ. Enligt 1 kap 7 § PL ska patienten få sakkunnig och omsorgsfull hälso- och sjukvård som är av god kvalitet och som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Om det finns flera behandlingsalternativ som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ska patienten enligt 7 kap 1 § PL få möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Patienten ska, enligt samma bestämmelse, få den valda behandlingen, om det med hänsyn till den aktuella sjukdomen eller skadan och till kostnaderna för behandlingen framstår som befogat. Detta är oaktat möjligheten till ny medicinsk bedömning. Patienten har således möjlighet att välja den behandling som han eller hon föredrar om alla behandlingsalternativ uppfyller kraven i 7 kap 1 § PL.

Klaga på vården/beslutet

Om man inte är nöjd med den vård man fått eller tycker att något är felaktigt kan man lämna synpunkter eller klagomål på vården (mer info finns hos 1177.se). Man kan lämna synpunkter eller klagomål på flera sätt:

2021-12-07

- Kontakta den mottagning där du fick vård eller behandling.
- Kontakta patientnämnden i din region.
- Vissa händelser kan du anmäla till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. IVO utreder endast anmälningar om allvarigare händelser. IVO ska också utreda händelser där en patients självbestämmande, integritet eller rättsliga ställning allvarligt har påverkats. De ska också utreda vissa klagomål som rör psykiatrisk tvångsvård och isolering enligt smittskyddslagen.
- Du kan också anmäla händelser till Diskrimineringsombudsmannen eller polisen, om dina klagomål rör något som kan vara diskriminerande eller brottsligt.

De vägar som finns att tillgå är således

Om det finns flera behandlingsalternativ och alla alternativ står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, får patienten själv välja behandling, förutsatt att det med hänsyn till den aktuella sjukdomen och kostnaderna för behandlingen framstår som befogat.

Är patienten inte nöjd med läkarens bedömning finns möjligheten till ny medicinsk bedömning, som är ett beslut från vårdgivaren.

Beslutar vårdgivaren att det inte finns skäl för en ny medicinsk bedömning har patienten möjlighet att själv ta initiativ till att söka vård hos en annan läkare.

I sista hand finns möjlighet för patienten att lämna synpunkter eller klagomål på vården.